

Z autobiografii naukowej dr. hab. Czesława Plewki, prof. nadzw.

From the academic autobiography of Professor Czesław Plewka

Sądzę, że źródła moich zainteresowań naukowo-badawczych należy doszukiwać się zarówno w cechach charakteryzujących moją osobowość, jak również w uwarunkowaniach zewnętrznych dotyczących stosunkowo długiej i zawiłej drogi własnej edukacji, którą po zakończeniu nauki w wiejskiej szkole podstawowej rozpocząłem w zasadniczej szkole zawodowej w Wałczu.

Zafascynowany umiejętnościami psychopedagogicznymi swojego wychowawcy (nauczyciela matematyki w szkole zawodowej – nie zawsze lubianego przez wielu uczących się tego przedmiotu), darzonego wyjątkowym szacunkiem i sympatią swoich wychowanków, nie potrafiłem zrozumieć, czym tłumaczyć fakt, że jedni nauczyciele (właśnie jak mój ówczesny wychowawca) cieszą się tak dużym szacunkiem swoich podopiecznych, a inni nie potrafią z nimi nawiązać właściwych relacji.

Dalszym etapem mojej edukacji, po zakończeniu nauki w zasadniczej szkole zawodowej, była nauka w 4-letnim Technikum Przemysłowo-Pedagogicznym w Szczecinie. To właśnie tam – głównie za sprawą prowadzenia próbnych lekcji w szkole ćwiczeń, a następnie na praktyce pedagogicznej – jeszcze pełniej rozwinęły się moje zainteresowania.

Z początkiem roku szkolnego 1968/69 podjąłem swoją pierwszą pracę nauczyciela zawodu w warsztatach szkolnych Zespołu Szkół Mechanicznych w Szczecinie.

W roku 1973 rozpocząłem studia w Międzywydziałowym Studium Kształcenia Nauczycieli Politechniki Warszawskiej. Zainteresowania problematyką kształcenia zawodowego, a w niej szczególnie przebiegiem czynności poznawczych uczącego się sprawiły, że przedmiotem badań mojej pracy magisterskiej *Kształtowanie umiejętności zawodowych w zakresie remontu obrabiarek* przygotowanej pod kierunkiem docenta Ludwika Kołkowskiego, który ówczesnie, jako nieliczny zajmował się problematyką kształcenia zawodowego. Problematyka pracy magisterskiej była częścią projektu badawczego w ramach tzw. „Problemu węzłowego” w Instytucie Kształcenia Zawodowego na zlecenie Ministerstwa Oświaty i Wychowania.

Jednocześnie był to początek mojego czynnego długoletniego udziału w pracach Ogólnopolskiego Seminarium Pedagogiki Pracy. Była to wspaniała okazja do poznania czołowych przedstawicieli tej dziedziny nauki (prof. zw. dr Tadeusz W. Nowacki, później profesorowie zwyczajni Stanisław Kaczor czy Zygmunt Wiatrowski, Stefan M. Kwiatkowski i wielu innych), ale również nawiązania roboczych kontaktów i, co najważniejsze, zdobycia doświadczenia w prowadzeniu wielowątkowych analiz różnych problemów oświatowej rzeczywistości.

Konsekwencją tej współpracy było rozpoczęcie studiów doktoranckich (1979) w Instytucie Badań Pedagogicznych Ministerstwa Oświaty i Wychowania. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych uzyskałem 19 grudnia 1984 r. uchwałą Rady Naukowej tegoż Instytutu na podstawie przedłożonej rozprawy doktorskiej pt. *Modelowanie zjawisk i działania praktycznego w procesie uczenia się zawodu*. Promotorem

był oczywiście doc. Ludwik Kołkowski a recenzentami rozprawy Profesorowie Stanisław Kaczor i Edmund Lipiński.

Uzyskałem drugi i trzeci stopień specjalizacji zawodowej w zakresie nauczania przedmiotów mechanicznych nadane przez Komisje Kwalifikacyjne przy Instytucie Kształcenia Nauczycieli im. Władysława Spasowskiego.

Ukończyłem kilka studiów podyplomowych, w tym ostatnie w zakresie organizacji i zarządzania „Menadżer w oświacie” w 2004 r. w Wyższej Szkole Humanistyczno-Menadżerskiej „MILENIUM” w Gnieźnie.

Pracując w okresie od września 1968 r. do czerwca 1995 r. na stanowisku nauczyciela, a następnie wicedyrektora i dyrektora Zespołu Szkół Zawodowych, przekształconego w autorską wielofunkcyjną placówkę edukacyjną Centrum Kształcenia Zawodowego, a później w Zachodniopomorskie Centrum Edukacyjne, uznałem, że w strukturze tak innowacyjnej, nowoczesnej i „pojemnej” placówki edukacyjnej, jakim bez wątpienia było Zachodniopomorskie Centrum Edukacyjne, obok szkół dla młodzieży i dorosłych, a także Centrum Kształcenia Praktycznego nie może zabraknąć miejsca dla Centrum Doradztwa i Doskonalenia Zawodowego nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz teoretycznych przedmiotów zawodowych różnych typów i poziomów szkół zawodowych. Interesowały mnie również problemy jakości kształcenia zawodowego, a także nadal procesu uczenia się zawodu (w tym głównie kształtowania umiejętności zawodowych). Stąd Zachodniopomorskie Centrum Edukacyjne prowadziło eksperyment pedagogiczny polegający na odejściu w kształceniu zawodowym od podziału na przedmioty zawodowe i wprowadzeniu systemu modułowego.

W latach 1995–1998 pełniłem funkcję Kuratora Oświaty w Szczecinie. Zacząłem mocniej interesować się problematyką zarządzania w oświacie. Szczególnym przedmiotem zainteresowań tego okresu były przemiany oświatowe Pomorza Zachodniego. Pełniąc funkcję dyrektora wojewódzkiej placówki doskonalenia nauczycieli (2002–2006) podjąłem wiele działań zmierzających do poznania potrzeb, jakie mają nauczyciele w zakresie własnego rozwoju zawodowego. Przygotowałem i wdrożyłem wojewódzki program dokształcania i doskonalenia nauczycieli różnych poziomów nauczania i typów szkół oraz placówek oświatowych. Rezultaty wdrożenia tego programu do praktyki oświatowej uczyniłem przedmiotem badań, których wyniki wykorzystalem w przygotowaniu rozprawy habilitacyjnej zatytułowanej *Uwarunkowania rozwoju zawodowego nauczycieli*, a dyrektorem szkół i placówek oświatowych województwa zachodniopomorskiego posłużyły do lepszego planowania procesu rozwoju zawodowego podległych im nauczycieli.

Moje zainteresowania naukowo-badawcze ogniskują się wokół trzech obszarów badawczych: pedeutologii, edukacji zawodowej postrzeganej głównie z perspektywy nauczyciela szkoły zawodowej, zarządzania w oświacie oraz szeroko rozumianej problematyki będącej przedmiotem badań pedagogiki pracy.

Pedeutologia – uwarunkowania zawodowego rozwoju nauczyciela i przemian oświatowych. Podstawowym i najwcześniejszym przedmiotem moich badań i studiów, zakończonych przewodem habilitacyjnym, jest wskazana już wcześniej problematyka dotycząca różnych aspektów pracy nauczyciela. W swoich dociekaniach

poznawczych podejmowałem cały szereg wątków dotyczących zarówno osoby nauczyciela, jak również specyfiki jego zawodu i zawodowego rozwoju nauczyciela, poczynając od analizy pożądanych cech osobowych nauczyciela, poprzez to, co w jego pracy jest obserwowalne, wymierne i powtarzalne (a więc czynności zawodowe nauczyciela i ich rezultaty, w tym również dotyczące zawodowego rozwoju i jego uwarunkowań) aż po sytuacje powodowane zmiennością ładu społecznego bądź aksjologicznych i teleologicznych przekształceń edukacyjnych oraz przemian doktryn edukacyjnych.

Poznawałem niekończący się katalog potrzeb, oczekiwań, możliwości i ograniczeń poszczególnych grup nauczycieli, które stanowiły podstawę do analizy i weryfikacji istniejących teorii pedeutologicznych, na podstawie których mogłem wykorzystywać nabytą wiedzę do doskonalenia praktyki pedagogicznej. Problematyce tej poświęcone zostały trzy publikacje zwarte z serii „Biblioteka Belfra”: E. Radecki, Cz. Plewka, *Kształcenie i samokształcenie w szkole* (Szczecin 1992); Cz. Plewka, E. Radecki, *Niekonwencjonalne metody nauczania-uczenia się* (Szczecin 1992); Cz. Plewka, E. Radecki, *Technologia pracy umysłowej* (Szczecin 1992).

Interesował mnie nie tylko nauczyciel pracujący w szkole, ale również instruktor praktycznej nauki zawodu prowadzący zajęcia praktyczne w zakładzie pracy (warto wspomnieć, że w tym okresie tzw. kształcenie przyzakładowe było dobrze rozwinięte, a duża część szkół zawodowych, które nie posiadały własnych warsztatów szkolnych, zajęcia z praktycznej nauki zawodu realizowały w zakładach współpracujących ze szkołą). Ta specyfika kształcenia zawodowego stanowiła dobrą inspirację do przygotowania i przeprowadzenia wielu konferencji przeznaczonych dla przedstawicieli zakładów pracy, którzy zajmowali się w swoich zakładach kształceniem młodzieży. W efekcie doświadczeń pozyskanych w kontaktach z przedstawicielami zakładów pracy powstała współautorska książka zatytułowana *Mistrz. Organizator – wychowawca – nauczyciel*.

Dlatego między innymi postanowiłem zbadać, jakie czynniki i w jakim zakresie mają wpływ na zawodowy rozwój nauczyciela. Zobaczyć, czy są jakieś czynniki, które w sposób znaczący – niezależnie od innych uwarunkowań – wpływają na poziom, strukturę i tempo zawodowego rozwoju poszczególnych nauczycieli, a tym samym czy można na rozwój ten w określony sposób mieć wpływ. Wyniki przeprowadzonych badań zostały szczegółowo opisane w rozprawie habilitacyjnej *Uwarunkowania zawodowego rozwoju nauczycieli* (IBE, Warszawa 2009).

Rozwój zawodowy nauczyciela jako proces ciągły wymaga permanentnego uczenia się, które najczęściej ma charakter naturalny i ewolucyjny (tak oceniam charakter własnej edukacji), często także planowany, ale czasami musi być zainspirowane z zewnątrz.

Zachodniopomorska oświata. Zagadnienia aktywności, jaką przejawiali nauczyciele w przemianach edukacyjnych Pomorza Zachodniego zostały opisane w monografii mojego autorstwa: *Oświata zachodniopomorska w latach 1995–2002. O ideach i praktykach edukacyjnych* (Szczecin 2003) oraz w dwóch pracach zbiorowych

pod moją redakcją: *Z dziejów oświaty Pomorza Zachodniego (1995–2002)* (Szczecin 2003) oraz *Leksykon oświaty zachodniopomorskiej 1945–2005* (Szczecin 2005).

Oświata zachodniopomorska w latach 1945–2002. O ideach i praktykach edukacyjnych to monografia, w której podjąłem próbę opisania przemian, jakie miały miejsce w oświacie zachodniopomorskiej, zachodzącym zarówno w całym obszarze regionalnego systemu oświaty, jak również w poszczególnych typach szkół i placówek oświatowych, ukazując kierunki jego rozwoju na tle reform i tendencji ogólnopolskich. Książka ma charakter źródłowy i napisana została w oparciu o przeprowadzony proces badania źródeł archiwalnych i analizę literatury przedmiotu. Strukturę tej książki tworzy pięć rozdziałów przyporządkowanych poszczególnym okresom charakterystycznych zmian, które miały miejsce w systemie edukacji narodowej w latach 1945–2002. Przemiany zachodzące w poszczególnych okresach zostały scharakteryzowane oddzielnie dla poszczególnych typów szkół i placówek oświatowych – od wychowania przedszkolnego poczynając, poprzez: kształcenie ogólnokształcące realizowane na poziomie szkoły podstawowej i średniej, kształcenie zawodowe, specjalne, kształcenie i doksztalcanie dorosłych, w tym kształcenie nauczycieli, a także opieki nad dzieckiem i młodzieżą.

Leksykon oświaty zachodniopomorskiej 1945–2005 jest pracą zbiorową przygotowaną także pod moją redakcją, którą tworzą trzy części. W pierwszej, w sposób syntetyczny, ukazano najważniejsze procesy oświatowe Pomorza Zachodniego oraz zaangażowanie i wysiłek wielu ludzi, organizacji i instytucji w tworzenie polskiej oświaty. Część druga to 21 rozdziałów autorstwa znakomitych znawców dziejów oświaty regionalnej tworzonej w obrębie granic terytorialnych ówczesnych powiatów województwa zachodniopomorskiego. Część trzecia jest ilustracją przemian oświatowych, mających miejsce w poszczególnych szkołach i placówkach oświaty województwa zachodniopomorskiego. Przygotowana została ona przez owe szkoły, które ukazują to, co w ich historii uznały za najważniejsze.

Bardzo udanym przedsięwzięciem, które zainteresowało niezwykle dużą liczbę osób, był I Zachodniopomorski Kongres Edukacyjny, który zorganizowałem w 2005 roku pod hasłem „Edukacja – Tradycja, Rzeczywistość, Przyszłość”. Kongres ten odbył się pod naukowym patronatem Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, a jego pokłosiem (oprócz niezwykle zainteresowania uczestników, czynnej wymiany doświadczeń) jest książka pod moją redakcją: *Edukacja – Tradycja, rzeczywistość, przyszłość* (Szczecin 2005). Efektem końcowym tej konferencji jest również publikacja przygotowana pod moją redakcją o tym samym tytule.

Edukacja zawodowa – nauczyciel szkoły zawodowej, teoretyczne podstawy nauczania-uczenia się zawodu, pedagogika pracy. Edukacja zawodowa to drugi, po pedeutologii, obszar moich zainteresowań naukowo-badawczych, będących głównie pochodną decyzji o podjęciu pracy zawodowej w szkole zawodowej. To tam rozpoczęły się moje poszukiwania dotyczące skuteczniejszych sposobów nauczycielskiej pracy oraz troski o własny zawodowy rozwój, które przez wiele kolejnych lat (aż do 1995 roku) były znakomitą inspiracją do podejmowania różnorodnych zadań z zakresu

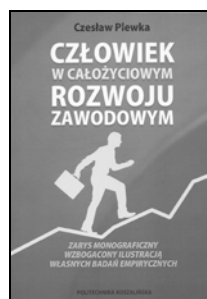
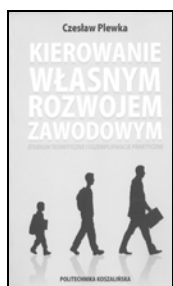
szeroko rozumianej edukacji zawodowej i stosowania innowacyjnych form realizacji tych zadań, prowadzenia badań naukowych i szeroko rozumianego pisarstwa.

Nieco później powstała książka, w której podjąłem tematykę dotyczącą kultury pracy – niezwykle rzadko podejmowaną wówczas w literaturze. W dziesięciu rozdziałach tej książki podjąłem próbę całościowego przedstawienia uwarunkowań mających wpływ na kształtowanie kultury pracy, uznając, że jest to proces złożony, który powinien zaczynać się jeszcze w rodzinie, a następnie stanowić przedmiot szczególnej troski na poszczególnych etapach edukacji. Zwrócono uwagę zarówno na osobowościowe uwarunkowania tego procesu, jak również uwarunkowania sytuacyjne celowo organizowane przez nauczycieli.

Moje zainteresowania naukowo-badawcze edukacją zawodową mają swoje odbicie zarówno w wielu innych publikacjach poświęconych tej problematyce, jak również w zorganizowanych konferencjach, opracowanych programach nauczania, a także wdrażanych do praktyki konkretnych rozwiązaniach edukacyjnych.

W moich badaniach nad stanem i perspektywami rozwoju kształcenia zawodowego, metodyki nauczania-uczenia się oraz zawodowego rozwoju nauczyciela, a także mojego rozwoju zawodowego ważną rolę miał również mój udział w wielu konferencjach i seminariach naukowych organizowanych przez różne podmioty oświaty, nauki i organizacje gospodarcze, a także wizyty studyjne w Wielkiej Brytanii, Danii, Szwecji, Niemczech i na Węgrzech. Doświadczenie zdobyte w trakcie tych studiów posłużyły mi do opracowania projektu utworzenia na bazie jednej ze szkół zawodowych Szczecina (pisałem o tym szerzej w pierwszej części autoreferatu), wzbogaconej o nowoczesne wyposażenie i odpowiednio przeszkolonych nauczycieli w AMU-Center Maribo w Danii), nowoczesnej w zakresie infrastruktury edukacyjnej, treści kształcenia, organizacji procesu nauczania-uczenia się i metod pracy nauczycieli Centrum Kształcenia Zawodowego, wdrożonego eksperymentalnie za zgodą Ministra Edukacji Narodowej do systemu kształcenia zawodowego. Placówka ta i uzyskane wyniki eksperymentu zostały wykorzystane w późniejszych pracach Ministerstwa Edukacji przy wprowadzeniu nowych typów placówek oświatowych, jakimi stały się centra kształcenia praktycznego oraz centra kształcenia ustawicznego. Doświadczenia te posłużyły również do przygotowania wspólnie z U. Jeruszką i S.M. Kwiatkowskim kolejnej pozycji książkowej, zatytułowanej *Podstawy kształcenia modułowego*.

Znaczące ożywienie mojej działalności naukowo-badawczej przypada również na okres końca pierwszej dekady XXI wieku, kiedy to w trakcie prowadzenia badań w ramach przygotowywanej rozprawy habilitacyjnej przedmiotem swoich szczególnych zainteresowań badawczych uczyniłem problematykę rozwoju zawodowego. Zaainspirowany wynikami badań dotyczących uwarunkowań zawodowego rozwoju nauczycieli postanowiłem zgłębić tę problematykę w odniesieniu do innych grup zawodowych oraz innych aspektów owej problematyki. Badania te zaowocowały wydaniem dwóch kolejnych książek: *Kierowanie własnym rozwojem zawodowym. Studium teoretyczne i egzemplifikacje praktyczne* (Politechnika Koszalińska 2015) oraz *Człowiek w całościowym rozwoju zawodowym. Zarys monograficzny wzbogacony ilustracją własnych badań empirycznych* (Politechnika Koszalińska 2016).

Książka *Kierowanie własnym rozwojem zawodowym. Studium teoretyczne i egzemplifikacje praktyczne* jest próbą spójnego i kompleksowego ujęcia teoretycznego i praktycznego problematyki dotyczącej własnego rozwoju zawodowego każdego człowieka.

Druga książka *Człowiek w całościowym rozwoju zawodowym. Zarys monograficzny wzbogacony ilustracją własnych badań empirycznych* stanowi pokłosie przeprowadzonych badań dotyczących uwarunkowań i efektów własnego rozwoju zawodowego wyrażonych w opiniach przedstawicieli trzech środowisk zawodowych: nauczycieli, pracowników administracji i pracowników sektora gospodarczego.

W tym samym okresie zorganizowałem kilka konferencji naukowych poświęconych różnym aspektom przenikającej się problematyki nauki, edukacji i rynku pracy. Do najważniejszych, które skupiły dużą liczbę uczestników z różnych środowisk akademickich oraz gospodarczych zaliczam dwie: Ogólnopolską Konferencję Naukową pt. *Człowiek – Obywatel – Pracownik na rynku pracy*, zorganizowaną w 2011 roku oraz Ogólnopolską Konferencję Naukową nt. *Nauka, edukacja, rynek pracy. Przede wszystkim współdziałanie*, która miała miejsce w 2013 roku. Obu towarzyszyły obszerne prace zbiorowe.

Zarządzanie w oświacie. W trakcie niemal 35-letniej pracy na różnego rodzaju stanowiskach kierowniczych w oświacie (wicedyrektora, a następnie dyrektora szkoły, kuratora oświaty, dyrektora kolegium kształcenia nauczycieli, dyrektora wojewódzkiej placówki doskonalenia nauczycieli), a w późniejszym okresie dziekana Wydziału Nauk Społecznych Wyższej Szkoły Humanistycznej w Szczecinie w sposób naturalny była mi bliska problematyka dotycząca różnych aspektów zarządzania i kierowania. Zdobyte doświadczenia zarówno te, które wynikały z pełnionych funkcji, jak również będące efektem przeprowadzonego procesu doskonalenia się oraz wynikające z przeprowadzonych badań, posłużyło mi do przygotowania autorskiego programu studiów podyplomowych *Zarządzanie w oświacie*, które przez wiele lat prowadziłem jako jego kierownik, początkowo w ramach działalności Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku, a następnie Instytutu Badań Edukacyjnych MEN w Warszawie. W tym czasie zainicjowałem (celowo dla słuchaczy tego studium) przygotowanie serii wydawniczej pt. „Biblioteka dyrektora”, przygotowując pierwszą pozycję: *Skuteczne zarządzanie współczesną szkołą*, Szczecin 2005.

Jestem również inicjatorem przygotowania i współredaktorem dwóch prac zbiorowych dotyczących problematyki zarządzania w oświacie: *Vademecum menadżera*

oświaty (red. Cz. Plewka, H. Bednarczyk, Ośrodek Kształcenia i Doskonalenia Kadr ITE, Radom 2000, 484 s.); *Menadżer i kreator edukacji* (red. Cz. Plewka, H. Bednarczyk, Wydawnictwo ITEE – PIB, Radom 2008, 368 s.).

Vademecum jest pracą zbiorową, w której wybitni i doświadczeni autorzy z całego kraju prezentują swoje doświadczenia ujęte w trzech częściach: pedagogiczno-psychologiczne podstawy zarządzania, organizacyjno-prawne i ekonomiczne podstawy zarządzania, menedżerskie podstawy kierowania i zarządzania. Książka adresowana jest do dyrektorów szkół, kadry kierowniczej szkół, ośrodków doskonalenia nauczycieli, stowarzyszeń oświatowych, słuchaczy kursów i studiów podyplomowych oraz osób przygotowujących się do pełnienia funkcji kierowniczych w oświacie. Może być pomocna przy opracowywaniu autorskich programów nauczania, systemu oceniania, zapewniania jakości pracy szkoły, programów wychowania, wewnątrzszkolnego systemu doskonalenia nauczycieli, a także w rozwiązywaniu problemów nadzoru pedagogicznego, administrowania i zarządzania szkołą. Z 24 rozdziałów napisanych przez 22 autorów dwa są mojego autorstwa.

Menadżer i kreator edukacji to praca zbiorowa, w której wybitni i doświadczeni autorzy z całego kraju prezentują swoje przemyślenia i doświadczenia ujęte w czterech częściach: *Ku szkole uczącej, wychowującej, dobrze zorganizowanej; Zarządzanie oświatą; Jakość pracy szkoły; Międzynarodowe programy edukacyjne i operacyjne*. Książka adresowana jest do dyrektorów szkół, kadry kierowniczej szkół, placówek doskonalenia nauczycieli, stowarzyszeń oświatowych, słuchaczy kursów i studiów podyplomowych przygotowujących do pełnienia funkcji kierowniczych w oświacie.

Podręczniki, poradniki i programy kształcenia. W moim dotychczasowym dorobku znalazły się również podręczniki, poradniki i autorskie programy kształcenia. Kilku z nich chciałbym poświęcić nieco więcej uwagi. Pierwszy to *Poradnik nauczyciela praktycznej nauki zawodu* (Szczecin 1993, 644 s.). Jest to książka adresowana do nauczycieli i kandydatów na nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu.

Niemal w tym samym czasie, z powodu coraz większego deficytu nauczycieli kształcenia zawodowego, zrodził się z mojej inicjatywy pomysł prowadzenia w Politechnice Szczecińskiej wspólnie z Zachodniopomorskim Centrum Edukacyjnym w Szczecinie studiów licencjackich na kierunku wychowanie techniczne, przygotowujących do pracy przyszłych nauczycieli w czterech specjalnościach: mechanicznej, elektrycznej, budowlanej i samochodowej. Powstały również autorskie skrypty i podręczniki dla tego kierunku (Plewka Czesław – *Metodyki nauczania teoretycznych przedmiotów zawodowych*, Radom 1999, t. 1 – 396 s.; t. 2 – 313 s.).

Metodyka nauczania teoretycznych przedmiotów zawodowych jest podręcznikiem dla studentów przygotowujących się do pracy w szkołach zawodowych. W pięciu rozdziałach tomu pierwszego zgrupowałem podstawy metody nauczania teoretycznych przedmiotów zawodowych oraz podstawowe uwarunkowania procesu nauczania-uczenia się zawodu, cele kształcenia ogólnego i zawodowego oraz zasady, metody i formy nauczania-uczenia się przedmiotów zawodowych. Część druga poświęcona została analizie treści programowych, środkom dydaktycznym, planowaniu pracy nauczyciela teoretycznych przedmiotów zawodowych, a także kontroli i ocenie

wyników nauczania, przygotowaniu warsztatu pracy nauczyciela, prowadzenia dokumentacji pedagogicznej i organizacji praktyk pedagogicznych.

Jako dziekan Wydziału Nauk Społecznych WSH w Szczecinie dostrzegłem, jak słabo – głównie pod względem metodycznym – przygotowani są do prowadzenia zajęć dydaktycznych nauczyciele akademicy, a ich uczniowie (studenci) nie potrafią sami skutecznie uczyć się.

Książka (częściowo w formie poradnika, a częściowo przewodnika) pod tytułem *Uczymy się uczyć* (293 s.) została napisana wspólnie z Małgorzatą Taraszkiewicz – ekspertką z zakresu psychologii edukacyjnej, neurometodyki, koordynatorką Polskiej Kampanii na Rzecz Uczczenia się.

Tak o książce tej napisała w swojej recenzji wydawniczej dr Jadwiga Bednarek – Rzeczoznawczyni MEN: (...) *Myślenie o tym, że „nauczyciel” uczy i że może (powinien) „nauczyć” głęboko tkwi w świadomości nie tylko starszych pokoleń, ale również młodzieży (a nawet i dzieci) nierzadko używa określeń „szkoła mnie nie nauczyła”, „nauczyciel mnie nie nauczył” postrzegając siebie w kategoriach podmiotu – pojemnika na wiedzę, do którego nauczyciel powinien coś wlewać a nie podmiotu czującego, myślącego, działającego – uczącego się (z akcentem na „się”). Książka odczarowuje ten zaklęty krąg, oddając każdemu człowiekowi – studentce i studentowi, nauczycielce i nauczycielowi, czytelniczce i czytelnikowi – należną mu podmiotowość i prawo do bycia indywidualnością ze swymi możliwościami, preferencjami, dysfunkcjami, nawykami itp.*

Podsumowanie. Fragmenty autoreferatu zarysowują trzy odrębne, aczkolwiek wzajemnie przenikające się, obszary zainteresowań i osiągnięć naukowo-badawczych. Wspólną osią tych zainteresowań, wokół której skupiałem dużą część podejmowanych działań, był nauczyciel, jego warsztat pracy i wszelkie uwarunkowania związane zarówno z osobą nauczyciela, jak również otoczeniem, w którym realizuje on powierzone zadania zawodowe i rozwija się zawodowo.

Podziwiałem tych nauczycieli, którzy swoją osobowością, wiedzą i umiejętnościami potrafili przekonać do siebie (swoich wartości, przekazywanej wiedzy, podejmowanych działań itp.) nawet najbardziej wydawałoby się trudną młodzież. Nie rozumiałem natomiast tych, których podopieczni nie darzyli szacunkiem i zaufaniem, którzy sprawiali wrażenie zagubionych, niezadowolonych, a niekiedy również przrzucających winę za własną nauczycielską nieudolność na swoich uczniów czy wychowanków. Miałem natomiast świadomość, że każde cywilizowane społeczeństwo chce mieć takich nauczycieli, których kompetencje edukacyjne oraz naukowe osiągnięcia będą gwarancją wysokiej pozycji, jaką społeczeństwo to będzie zajmować w kulturze światowej.